

Observatorul

REVISTĂ DOCUMENTARĂ
CULTURALĂ-SOCIALĂ-RELIGIOASĂ.

CUPRINSUL:

FORMAREA UNEI ELITE.

Cadre și program A. Micu

UMANITATE NOUĂ

Cruciații ei Dr. S. Chișiu

GLASUL DE DINCOLO

Aparițiunile de la Esquioga G. B.

Dela judaism la creștinism M. C.

CRONICA LUNARĂ

Francmasoneria Spectator

NUVELĂ

Legende ouălor roșii Ana Codreanu N.

ISTORIE

Filozof și martir E. Strugurescu

LITERATURĂ

Moise Sora Noac L. Codreanu

POEZIE

Poeme în proză O. Șireagu

Lacul L. Codreanu

Inger de poză "

ȘTIINȚA

Venim dela maimuță? Moreux

NECROLOG

† Rvm. Camil Selăgeanu

DE ALE NOASTRE

Cluj — Oradea

Lugoj — Bacău — Bicsad x x

BIBLIOGRAFIE

ALTĂ NOUȚATE Un diptic prețios: „Isus” și „Maria”

Redacția și Administrația: Beiuș. Jud. Bihor.

Abonamentul: 200 Lei pe an. Un exemplar 25 Lei.

OBSERVATORUL

REVISTĂ DOCUMENTARĂ CULTURALĂ-SOCIALĂ-RELIGIOASĂ.

Abonamentul : <hr/> Annual 200 Lei.	<p style="text-align: center;"><i>Adevărul</i> vă va slobozi.</p>	Redacția și Administrația : BEIUȘ jud. Bihor. Piața Dr. Clordaș No. 7.
---	---	--

Formarea unei elite ⁽¹⁾

Program și cadre.

Vă salut cu bucurie și dragoste frățească ca pe niște creștini aleși și ca pe o elită a României mari. — Sunt fericit să gădesc în onorata adunare de față, prima gardă de onoare a lui Isus-Christos și a Bisericii mame.

Program vechiu în cadru nou.

De aceea spontan, mi-au venit în minte frumoasele cuvinte ale Sf. Pavel către scumpii săi Tesaloniceni :

„Voi toți, *fiii luminii* sunteți și *fiii zilei*; nu suntem ai nopții nici ai întunerecului!“

Deci să fim mândri creștini și mândri patrioți și să facem numai fapte de care să nu trebuiască să ne ascundem.

Mai departe, Apostolul neamurilor, tot mereu preocupat de a forma o elită, scrie :

— „Pentru aceea să nu dormim ca și ceilalți, ci să priveghem și să fim treji“, adică să *trăim* credința, nădejdea și iubirea noastră printr'un creștinism conștient, viu, practic și activ.

(1) cuvânt de deschidere, la o ședință a „Agrului“ local.

Sf. Pavel sfârșește dând statul suprem : „*Mângăiați-vă unul pe altul și zidiți-vă unul pe altul*”.

Iată acțiunea creștinească și un program ideal pentru orice bun creștin și bun român.

Așa vom fi *fiii luminii* nu numai printr'o credință luminată și o conștiință vie de demnitatea noastră, ci printr'o *practică creștinească*, întărind pe frații noștri prin *fapte și pilde* grăitoare.

O prietenie modelă și roditoare.

În veacul de aur al glorioasei noastre surori latine Spania, doi oameni au lucrat mai bine decât ceilalți la mărirea patriei lor : Jimenez de Cisneros și Mendoza. Iată cum s'au împrietenit și cum au colaborat.

Când viitorul Ministru de stat și cardinal Jimenez de Cisneros era încă părintele călugăr Francisc, fu remarcat de către Mendoza, ministrul de stat de atunci și mare cardinal de Spania.

Ministrul Mendoza își zicea „Ce mare om de stat s'ar face acel călugăr voios, de-ar voi să-și folosească puterile sufletești pentru guvernarea țării”.

La rândul său, Păr. călugăr Francisc observând noblețea și calitățile sufletești ale marelui Mendoza se gândea cu mângăiere : câte progrese ar face un atare suflet, de s'ar dedica la cele sufletești.

De fapt, dorințele amândora s'au realizat pe deplin : Ministrul Mendoza și-a dat silința să fie sfânt, fără să se lapede de guvernarea țării, iar Păr. Franciscan să fie bărbat de stat, fără să înceteze de a fi sfânt.

Fiecare a atins foarte bine cele două ținte, însă Păr. Francisc a fost mai bun om de stat pentru că era mai sfânt. El a rămas cel mai cunoscut în istorie sub numele de ministrul Card. Jimenez de Cisneros.

Iată o pildă grăitoare : să realizăm — nu numai colectiv — o unitate de credință și de acțiune, dar fiecare să întrupăm o fericită îmbinare de ideal și de practică, de convingere internă și de exemple frumoase.

Bun creștin, om deplin.

„Nu poți fi *om deplin*, fără a fi *bun creștin*“ spune cu adâncă înțelepciune proverbul românesc. Numai acela e om de *elită* care știe să asigure — în viața lui de toate zilele — practica *virtuților naturale*, dreptatea, prudența, tăria și cumpătul, cu cortegiul și cununa lor: ceva din blândeța lui Christos și din fineța culturii (desăvârșite numai prin creștinismul viu și trăit pe deplin.)

Din experiența vieții știm cu toți că: cel mai fidel *prieten* cel mai bun *vecin*, *soțul* cel mai ideal, *tatăl* cel mai bun, *mama* cea mai desăvârșită, cel mai bun *cetățean* și mai *generos patriot* este și cel mai bun creștin.

Făclie aprinsă.

Numai de acela se poate spune că nu numai prin vorbe ci și prin faptele și pildele lui, este — pe drumul vieții, adeseori destul de amare — o *făclie aprinsă* și plăcută care totodată iluminează și încălzește pe toți cei din jurul lui: fie în cadrul familiei lui, fie în mediul său social.

Aceștia nu numai că vor fi fiii luminii ci la rândul lor răspândesc lumina — prin vorbe autorizate și fapte binefăcătoare pe toate terenele vieții publice și private. Imprejurul lor, se adună instictiv laolaltă toate elementele sociale bune, pentru a se ajuta, a se înălța și a înainta mai ușor și cu succes pe cărarea unei vieți, care tot nu poate scăpa de luptele individuale, familiare și sociale.

Incheiem deci cu afirmarea, programului cerut de Sf. Pavel fiecărui creștin convins și sincer: „să fiți tiii luminii și . . . *treji*“ . . . căci mulți dorm în lenea și nepăsarea lor.

Să nu fim o nulitate socială. *Garda de onoare* a lui Isus Christos și a Bisericii, să fim și noi ca flacăra lampei euharistice din altarele noastre, care tot mereu iluminează și încălzește, tot mereu se înalță către cer și tot mereu rămâne *pază fidelă* și *gardă de onoare* închinată închinării!

Cum spune catechismul — acest cod incomparabil de progres individual, familiar și social:

a) *Să-L cunoaștem* pe Dumnezeu, cunoscând catechismul, Biblia, Istoria Bisericii și a sfinților cari au fost civilizatorii Europei și ai lumii.

Să fim apostolii presei bune, propagând cărți, reviste și ziare demne.

b) *Să-I servim Lui* Dumnezeu, prin observarea fiască deci delicată a poruncilor Lui și ale Bisericii Sale.

c) *Să-L iubim*, dorind, vrând și realizând ceea ce El a dorit „*cu mare dor*”: unirea între toți frații creștini, însă și mai mult unirea cu El însuși, prin sf. împărtășanie eucharistică.

Răsplata.

Vreți răsplată? Vine, în cer și deja pe pământ. Auziți Acela care a făcut după aceea a vorbit: „Veniți la mine, toți cei oboșiți și însărcinați și eu vă voi odihni pe voi” — „cum e fapta, va fi și răsplata” din mâna Lui, și cât de grabnic.

Când El, Dumnezeescul nostru împărat ne chiamă cu atâta stăruință și de ~~atâta~~ vreme, să nu șovăim, să nu ne temem mai ales — ca lași — *de gura lumii*. Bine zice țăranul nostru: „Lătratul câinelui nu se aude în cer”

Înainte, sus să avem inimile! fiind *cruciații* cruciatei intelectuale și spirituale pentru răspândirea adevărului prin presa bună, Mai mult să începem o cruciată eucharistică pentru *re-generarea* lăuntrică, efectivă și radicală a sufletelor.

Așa de mulți și așa de mult suntem adânciți și înăbușiți în materialism și crize tot mai crude, din lipsa de viață religioasă *reală* și *personală*.

Nu-e destul să ne orientăm mintea cătră cer, trebuie se ne împărtășim din inimă . . . cu divinitatea care s'a întrupat tocmai pentru a ne diviniza pe noi înșine și a ne trata ca frații Lui Isus și fii ai Tatălui ceresc.

Când suveranitatea lui Christos-Rege va fi *restaurată* în familie și în Societate. numai atunci va fi sfârșitul crizei de azi și restaurarea fericirii noastre relative de pe pământ.

A. Micu

Criza de azi

Umanitatea nouă și Cruciații ei. (1)

... În raporturile dintre oameni noi putem marca, în istoria omenirii, această gradatie: Omul tratat ca *animal*, Omul tratat ca *om* și Omul tratat ca *un alt Hristos*, în legea dragostei întemeiată de Hristos.

Înr'adevăr la păgâni din antichitate nu erau oare tratați mulți oameni ca *animalele*? Sclavii, o știm cu toții, erau prețuiți la fel cu dobitoacele, aceia cari îi aveau erau stăpâni pe viața și moartea lor, tocmai așa pe cum puteau dispune după plac de animalele lor. Și aceasta va rămânea, între altele, o rușine asupra neamului omenesc, cum oameni dotați cu minte și înțelepciune au fost în stare să degradeze într'atâta pe semenii lor.

Alți oameni, pe o treaptă socială mai înaltă au fost tratați ca *oameni*, așadar ca atari ființe cari au aceleaș drepturi presupunând identitatea naturii, dar fără ca aceasta să oblige pe cineva la adevărat altruism purces din dragoste interioară. Chiar și filosofii cari s'au ridicat peste nivelul de gândire a poporului de rând nu s'au știut ridica peste șubreda filosofie a egoismului, exprimată prin axioma: „Nimica să nu te miște din liniștea ta, nimica din grija de tine însuși, tu singur îți ești destul” sau prin cealaltă frază a lui *Epictet*: „Înțeleptul nu trebuie să se gândească decât la sine însuș: părinți, frați, fii, patrie: trebuie să-i fie lucruri indiferente.

Iar dacă totuș am voi să știm extrema limită a dragostei față de aproapele stătorit de filosofia păgână, n'avem decât s'ascultăm cecece zice acelaș *Epictet*:

„Tu poți arăta în afară prin cuvinte, compătimire față de cel năcăjit, dar ai grije să nu plângi în inima ta împreună cu el, căci altcum ți-ai pierde liniștea ta și n'ai mai fi fericit tu însuși.”

(1) Sfârșitul conferinței „Iubirea și ajutorarea celor lipsiți”.

Până aici a ajuns la păgâni, maximul grad de participare la mizeria aproapelui și de spirit de jertfă pentru deaproapele căzut în nenorocire.

Pentruca să se sădească în sufletul omului adevărată dragoste față de aproapele, și în mod consecvent participare activă la mizeria lui, a trebuit să vină legea creștinească. Și aceasta ca să ajungă la atâta, mai adaugă un element necunoscut până atunci în întregime nici chiar de legea descoperită de Dumnezeu Evreilor: adaugă elementul divin, prin care consideră pe om și obligă deasemenea să considere pe seamănul său ca *ceva divin* și nu-l mai tratează ca simplu om. Acest element divin nu putea să fie altul mai eficace și palpabil totodată pentru noi, decât considerarea că în aproapele nostru nu mai iubim pe un simplu om, cu toate scăderile lui, ci *însuș pe Isus Hristos* Dumnezeu și om adevărat . . .

Hristos a pus în legea întemeiată de El acest element esențial al dragostei față de aproapele, încât creștinul să nu poată iubi cu adevărat pe Hristos, pe Dumnezeu și prin urmare să nu-și poată mântui sufletul fără să iubească pe aproapele lui.

E falsă acea iubire de Dumnezeu, acel cult ce-l dă cineva lui Dumnezeu dacă nu-l duce și la iubirea aproapelui.

Dacă dragostea față de aproapele este distinctivul creștinului aici pe pământ, aceeaș dragoste și faptele de milă provenite din ea este deasemenea și semnul celor aleși.

Anume, în ziua judecății universale, Judecătorul ceresc nu va pune înainte groaznicele păcate îndreptate direct împotriva lui Dumnezeu ci acelea prin cari cei răi au călcat dragostea frățească neajutând pe cei lipsiți; iar pe cei buni nu-i va duce la fericire pentru că numai au fost evlavioși, ci pentru că au hrănit și îmbrăcat și cercetat pe Isus Hristos, care a pătimit în credincioșii săi. „Atunci va zice Regele celor de-a stânga: mergeți dela mine blăstămaților în focul cel de veci, pentru că flămând am fost și nu mi-ați dat de mâncare, insetat și nu m'ați adăpat, gol și nu m'ați îmbrăcat, bolnav și nu m'ați cercetat“ . . .

Hristos însuș a proclamat, că tot ceea ce am făcut fraților noștri, Lui am făcut . . .

Hristos însă nu numai că se identifică cu cel lipsit și ne poruncește să-l iubim și ajutăm, ci ne dă și o măsură după care să iubim pe aproapele nostru, măsura, pe care deși nici odată n'o putem ajunge pe deplin, avem datorința de a tinde spre ea. „Poruncă nouă v'am dat vouă ca să vă iubiți unii pe alții, pre cum eu v'am iubit pe voi.“

Iubirea creștinească și faptele de îndurare față de cei lipsiți isvorite din ea, formează însăș esența vieții spiritului trăite. Să vedem acuma, să zicem așa, *reflexul și practica acestei doctrine* evangelice. Să vedem cum au înțeles acest lucru Apostolii și creștinii cei dintâiu și cum l-au practicat.

Așa la înțeles sf. Apostol Pavel. Destul să revocăm faimoasa lui doctrină despre corpul mistic a lui Hristos. Toată biserica, toți credincioșii laolaltă formează corpul mistic a lui Hristos. Hristos este capul, iar noi mădulările. . . .

Sf. Ioan, apostolul prin excelență al iubirii, zice:

Cel ce nu iubește pe aproapele pe care-l vede, cum va iubi pe Dumnezeu pe care nu-l vede? . . .

Fiii mei să nu iubim cu cuvântul, nici cu limba, ci cu fapta și cu adevărul“ (I Io. 3, 17-18)

„Cel ce nu iubește pe frate, petrece în moarte“.

Până și păgânii observau în creștini o schimbare misterioasă, ba chiar înțelegeau că esența creștinismului e porunca iubirii, pentru ei nemai pomenită.

„Nu știu ce sistem de viață au creștinii, zice *Petroniu*, în preafrumosul roman religios „*Quo Vadis*“, de Sienkiewicz, dar știu că unde începe doctrina lor, dispăre deosebirea dintre bogat și sărac, dintre stăpân și sclav, dintre învingător și învins . . . nu mai e decât Hristos și o milostivire necunoscută nouă.“

Iubirea aproapelui și ajutorarea celor lipsiți nu se impune nu numai din punct de vedere creștinesc fiind normativul evanghelic prin excelență, ci și din punct de vedere pur natural și omenesc.

Mintea noastră, chiar abstrăgând dela principiile supra-

naturale, ne arată că aproapele nostru este o ființă de aceeaș natură ca noi, cu aceleaș drepturi ca noi.

Iar axioma filosofică zice: Omne simile amat suum simile: Tot ceea ce se aseamănă se iubește.

Când e omul mai fericit decât atunci când poate șterge lacrimile altuia? Nu este mai mare mângăiere decât tocmai a mângăia pe altul în năcaz; așa e făcută inima omului.

Beneficența creștinească nu numai că nu se împotrivesc minții sănătoase și tendințelor ei, ci e chiar postulatul său energetic . . .

Cruciada iubirii și a ajutorării, la care ne'ndeamnă Preafericitul Părinte în Enciclica amintită, se urgitează cu atât mai mult, cu cât mizeria este în continuă creștere ba amenință cu un uragan nemaipomenit, care să prăbușească toate temeliele societății de astăzi. Doar cu toții vedem cum sunt de agitate sufletele și încotro te'ntorci numai de rele auzi.

Să arătăm că suntem creștini adevărați, să arătăm celor conduși de filosofia orbă a egoismului, că noi știm iubi pe Hristos în mădulările sale mai ales în celea în cari pătimește, că știm plânge cu cei ce plâng. Și pentruca să o putem face aceasta pe un teren cât mai vast, să ne restrângem trebuințele noastre, să lăsăm la o parte din acele gusturi rafinate, din acele mode prin cari se prădează atâția bani, din acel lux, din acelea jocuri, prin cari se risipește atâta, ba chiar, pentruca să nu o spun? să ne substragem ceva și din cele ce, altcând, formau un fel de necesitate relativă, la treapta socială pe care o ocupăm și așa să ducem roadele dragostei creștinești celor lipsiți și să ștergem atâtea lacrimi ce le varsă atâția nevinovați copilași, amintindu-ne că ceea ce facem și celui din urmă dintre oameni, lui Hristos facem și El ne așteaptă cu răsplata meritată! Să dăm, fiecare după putință, în proporție cu ceea ce are fiecare, din mult, mult, din puțin, puțin, dar cu inimă curată, ținând în minte cei doi bănuți a văduvei din Evanghelie.

Dr. S. Chișiu.

Fapte misterioase din Ezquioga. ⁽¹⁾

„Iată-mă la locul aparițiilor, care nu este un loc precis ca peștera din Lourdes. Aparițiunile reale sau închipuite a (Preac. F. Maria) se desfășoară pe un spațiu întins în fața căruia un vârf de munte se lărgeste în forma unui semicerc. Această arenă naturală dispărea sub o mulțime imensă de oameni. Nu se vede decât un Ocean de capete ridicate spre cer. Din mulțimea aceasta unii gravitau spre vârf, alții erau încă pe drum, ne puteam ridica la cifra de 20.000 de oameni.

În mijlocul semicercului, era un fel de scenă de tot primitivă, făcută din butuci abia tăiați și prevăzută cu o balustradă înaintea căruia era o cruce mare de lemn. Pe această scenă se găseau vizitatorii obișnuiți, acei cari din Iulie văd sau cred a vedea aparițiunile. Țăranii din Ezquioga au construit-o pentru a-i subtrage din vârtejul mulțimei, mai ales în timpul extazului. Era un spectacol impresionant al mulțimei acesteia cu totul atrasă în așteptarea evenimentului. Liniștea domnia întreruptă, din timp în timp, prin cântece basce sau prin „Ave Maria“. Deodată aproape înaintea mea, un om își întindea brațele ca într'un gest chemător, către cerul pe care se coborâ amurgul de toamnă.

Era un țăran cam de 50 ani. Fața de tot palidă, o înfățișare slabă pe care emoțiunea o înfățișă aspră. Privirea lui strălucitoare și fixă, se părea că voește prin tot avântul corpului său, să ajungă la viziunea care îl atrage. El imploră pe Fecioara Maria.

Când mă întoarceam, împins de mulțime, văzui o fată tânără, albă ca o moartă și înțepenită. Astfel erau la câțva timp și doi copii.

(1) Ilustrul literat *Gaétan Bernonville*, care e tocmai basc francez s'a dus de cealaltă parte de graniță, în Spania, să examineze de aproape și cât de critic și conștiincios — fenomenele extraordinare din Ezquioga. Dăm esențialul impresiunilor sale.

Reamintim articolul Dr. G. Fireza (*Păstor. Sufl.* 1 Oct. 1931. *nota red.*)

Mai jos pe coastă, se formase un grup sub ochii mei. El înconjură o țărăncă, de vre-o 4 ani, care strângând rozarul în mâinile sale, gura pe jumătate deschisă, capul ușor plecat spre dreapta, în așa fel, că ochii săi fixau un punct pe cer. Eu priviam atent la expresiunea care trădă o uimire fericită. Toate se petreceau astfel: ingenunchind și rugându-se, privind mecanic spre cer, ea fusese brusc împietrită în poziția în care a fost surprinsă de apariție. Eu am supravegheat-o timp mai îndelungat. La un moment ea făcu semnul crucii, fără a întoarce capul sau privirea. Nemișcarea sa eră pătrunzătoare și eu n'am observat nici măcar să clipească. Ea stătuse astfel o oră întreagă.

Din timp în timp, mulțimea isbucnea în strigăte, implorări mișcătoare. Alți văzând Apariția misterioasă exclamau astfel: „*Ce frumoasă ești*“, mai adesea în limba bască, uneori în spaniolă. „*Te rog arată-te tuturor pentru ca să vadă ce frumoasă ești*“. „*Ne iartă, nu-i așa că ne vei ierta. Ama Virginia, Ama Virginia (mama Vergura!) „ai venit să mântuești pe oameni*“.

— Mulțimea atentă ajunge la culmea emoțiunii sale. În semicercul format în fața scenei, nu e decât reculegere, credință și rugăciune.

Cine va merge la Esquiogă, cu o inimă pioasă, va simți plutind în jurul lui, și-l vor pătrunde mistere excepționale, isvârâte dintr'o lume ascunsă și necunoscută ce o purtăm în noi!

Dacă nu-i aici decât halucinațiune, este la tot cazul un caz de halucinație colectivă din cele mai extraordinare.

Noaptea sosește. Eu cobor de pe munte. . .

Eminentul „raportor“ sfârșește precizând ca elemente de studii și observații — trei zone deosebite:

a) Pe lângă zona foarte evidentă de *veracitate, sinceritate*, și pietate, din partea mai multor oameni cari au văzut aparițiunea misterioasă, este de notat și

b) o zonă de *comedie și câte odată de înșelăciune*, din partea câtorva farsori sau șireți.

c) Mai mult trebuie mărturisită și o zonă de *halucinație, nevroză sau isterie* din partea câtorva ființe bolnave sau anormale.

Dela judaism la creștinism.

Motivele unei conversiuni.

Viața mea de odinioară m'a condus la o țintă pe care niciodată nu o urmărisem căci nici nu știam dacă există. Prin urmare e evident că dacă cu toate acestea am ajuns-o, o datorez grației și îndurării lui Dumnezeu. El a binevoit nu numai să-mi lumineze întunecimile, ci și de-a-mi da o lumină atât de vie, încât să mă inspire să-mi sacrific viața întreagă Serviciului Său și spre Mărirea Lui. Am auzit chemarea Lui divină, i-am primit invitarea și am schimbat plăcerile unei lumi înșelătoare în singura bucurie adevărată. Am văzut că în lumea aceasta totul e deșertăciune chiar și pricina de durere pecând la serviciul lui Dumnezeu totul este pace și veselie în Sfântul Spirit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Înainte de a ajunge la ținta de care vorbesc Mântuitorul mi-a iertat nenumăratele mele păcate. Am trăit într'o noapte profundă, ne mai frecventând decât teatrele, actorii și actrițele, găsind gust la plăcerile culpabile lor. Minteă mea nu voia să admită nici existența lui Dumnezeu: totul, evenimente, întâmplarea bună ori rea, viața virtuoasă ori vinovată, totul și toate îmi păreau jocuri de ale sorții. Inima mea era plină de amărăciune și nu găsea ușurare decât în a blama și a condamna pe Creatorul și creațiile sale. Căutam în mod necesar preteni în starea aceasta și îi găseam de regulă printre filozofii anticreștini, ale căror scrieri le citeam cu ardoare, sorbind astfel otrava la izvorul său. Aceste lecturi măreau ura mea în contra creștinismului. Biserica creștină deveni pentru mine subiectul unei adevărate uri. În acest timp îmi pierdii fratele și după 2 ani mama.

În ultima noapte a vieții, scumpa mea mamă chemă la patul ei de moarte pe tatăl meu și pe noi ceilalți, fiii ei. Ea avu pentru fiecare din noi câte o vorbă mișcătoare. Pe mine mă cunoscuse mai bine și mie-mi dorise mai mult mântuirea.

Eu aveam obiceiul de a însemna pe o hârtie gândurile mele de ură în contra lui Dumnezeu și a Religiei. Aceste note mama le cunoștea și suferea din cauza dispozițiilor mele. Ultima vorbă ce-mi adresă fu: „ceeace-ți cer înainte de a muri este ca să-ți nimicesti însemnările“. Eu nu-i răspunsei. Ea îmi mai zise. „Nici măcar nu plângi“? Nu-i mai putui răspunde dar nici nu mi-am distrus notițele.

Acest eveniment lăsă o trăsătură neștersă în viața mea. De aci puteau rezulta: sau întunecarea totală a spiritului meu sau venirea păcii lui Dumnezeu în inima mea. Satana și materialismul lucrau cu forțe desperate să mă piarză și întunecimea spiritului meu se îngroșea, turburările inimei se măreau din zi în zi. În fine Dumnezeu avu milă de mine și interveni în această viață epuizată și culpabilă. În acea vreme eu voiam să studiez să cultiv muzica, dar ai mei se împotriveau. Petrecui 5 ani și jumătate în funcție la un comerciant. Starea inimei mele mai sus descrisă dură încă în cei dintâi 3 ani.

La acelaș comerciant avea funcția o fată, D-șoara X. Ea văzu de aproape această viață sterilă și nefericită ce o duceam, această viață de ură în contra lui Dumnezeu și a Religiei. Oare mă condamna ea? Nu! Ca un inger de pace ea avu milă de mine, sărmanul păcătos, lumea nu cunoaște astfel de procedee ca acelea pe care le avu ea față de mine. Cu o extremă delicateță, ea se silea să mă lumineze, dar înzădar, nu-i înțelegeam vorbele. Ea se ruga pentru mine, dar cât de străină îmi era ideea rugăciunii. Eu eram în chin, ea mă susținea; eu păcătuiam, ea se ruga pentru mine; eu o ofensam adesea, ea mă suporta; eu o invidiam, ea îmi arăta pe Dumnezeu. Eu o cerui în căsătorie ea se dedică lui Dumnezeu. Ea intră în Mănăstirea Mariei „Réparatrice“ Ispășitoare.

Toată această descriere e istoria celor 5 ani și jumătate petrecuți la comerciantul mai sus amintit. Această fată fu deci instrumentul ales de Dumnezeu care să mă atragă la Isus Hristos, să mă conducă la Adevărul etern. Dar de ce Dumnezeu avea un interes așa de mare pentru mine, care nu aveam nici un interes pentru El, ci din contră, îl uram. Voia El să-și dovedească îndurarea Sa și Atotputința Sa față de mi-

ne? Fără îndoială! El voia ca eu să cunosc pe Isus Hristos și să răspândesc mărețiile Lui. Această îndurare infinită m'a condus în mod irezistibil la ținta aceasta: de a-mi consacra viața întreagă lui Dumnezeu.

După moartea mult iubitei mele mame, lupta cu ateismul și iubirea dură încă 4 ani. Sora Maria, a doua mea mamă cum o numeam — urmăria, pas cu pas, apropierea lui Dumnezeu de inima mea; ea avea o credință tare în misiunea ei: de a mă mântui cu orice preț. Puterea exemplului bun avu o stăpânirea atât de mare asupra mea încât nu putui să resist.

Eu am recunoscut că nu este putere pământească să reziste bunătății. Forțele umane, acțiunile răuvoitoare ale oamenilor nu pot birui evanghelia trăită și practică, nu, omul nu poate să se sustragă de sub influența actelor binevoitoare și pline de milă. Unde am cunoscut eu Evanghelia? Cum o începui să o cunosc? Prin acțiunile acelora cărora îi datoresc convertirea mea.

În fine după lungi și penibile lupte, susținute cu perseveranță, învinsei spiritul răului, al îndoelii și al negațiunii. Cine mi-a dat această putere? Isus Hristos. Ce a fost în stare să schimbe direcția unei vieți așa rău începută? Evanghelia lui Isus Hristos. Dumnezeu a avut milă de mine. El m'a mântuit, m'a ridicat, m'a făcut fiul Său adoptiv. El m'a umplut de darurile sale, pe mine pe cel mai nevrednic din creaturile Sale. La rândul meu eu vreau să iubesc pe Hristos, cel mai vrednic de iubire dintre toate ființele. Am înțeles că Dumnezeu vrea ca noi toți să ne mântuim prin iubirea și sacrificiul lui Isus Hristos, și că tot ce e în lume trebuie să se contopească în unitatea acestei iubiri.

Această lumină devine cel mai puternic imbold al vieții mele; toate forțele mele avură de atunci ca scop realizarea acestui ideal. Nu mă putui mulțumi dedicându-mă pe jumătate, a trebuit să mă dau cu totul. Mă găseam între două alternative: sau viața creștină în lume sau viața sacerdotală. Alesei pe a II-a și-mi dăruii viața lui Dumnezeu, numai spre a-l servi și a promova gloria lui Isus Hristos, Fiul Său și

Mântuitorul nostru. Eu datoresc această grație fără îndoială rugăciunilor sufletelor pioase și ardente și poate și celor ale scumpei mele mame care a trebuit să fie primită de Isus Hristos, sunt sigur, deși ea muri, în religia jidovească. Dar eu o datoresc peste tot Sorei Maria, a doua mea mamă și acum cer sufletelor să mă ajute cu rugăciunile lor, căci singur Isus știe de sunt vrednic de iubire ori de ură. Ziua botezării mele fu și ziua nașterii chemării mele la preoție. Fusesi botezat și făcui prima cuminecare în 11 Sept. 1927, într'o capelă, în prezența unor călugărițe, a unor persoane pioase și a „mamei mele a II-a. Ceremonia dură dela 7 la 8 și jumătate ore dimineața. Apa botezului m'a îmbrăcat „în omul cel nou“ și eu întrai într'adevăr într'o viață nouă. Plânsei de emoție și de bucurie. După Sf. Cuminecare știam fără îndoială că voi fi preotul lui Isus Hristos.

La trei zile după acea „a doua mea mamă“ întră în Mănăstirea Mariei Ispășitoarea. Ea își terminase misiunea ce o reținuse în lume: convertirea mea. După acest act ea se ascunse în paradisul pământesc a vieții călugărești spre a nu mai trăi decât pentru Dumnezeu. Știam că n'am s'o mai revăd poate niciodată. Dar când văzui plecând trenul ce o ducea departe de mine inima mi-se umplu de o sfântă bucurie. Acum îmi este mie rândul să plec, îmi zisei. Totuși trebui să rămân încă un an în lume spre a-mi regula afacerile, și numai în 8 Oct. 1928, intram în Seminarul din X.

Mărire și recunoștință Mântuitorului!

M. C.

Cronica Lunară.

Francmasoneria.

După multe tergiversări, în fine a ajuns la ordinea zilelor de interpelare a parlamentului nostru, interpelarea D-lui prof. Dr V. Trifu în legătură cu scopurile masoneriei. Această discuție a fost provocată de suspendarea sau mai bine zis de confiscarea din partea autorităților a „*Buletinului anti-iudeo-masonic*”. În urma acestei interpelări s'a deslănțuit un uragan de desmeticare a întregii lumi române creștine.

Chestiunea fiind actuală, se cuvine a arăta cititorilor acestei reviste, în rezumat, care sunt scopurile nefaste ale acestei asociații clandestine.

Până acum în țara noastră puțini vorbeau de masonerie, printre aceștia erau clericii cari se străduiau a arăta credincioșilor existența ei și că lucrează pentru nimicirea ordinii stabilită de creștinism. Față de aceste descoperiri, majoritatea laicilor considera aceste afirmații ca pe niște simple utopii vrednice de propagandă și nicidecum de crezut. Dar iată că în zilele trecute, Februarie a. c. un laic, în plin parlament, a pus chestiunea pe tapet, și din răspunsul D-lui subsecretar dela interne — care e deci în măsură a ști dacă există sau nu — s'a arfimat categoric existența lor. Prin urmare chestiunea nu mai poate suferi nici-o controversă; masoneria există și în țara noastră și funcționează secret.

De ce e secretă? Pentru că are scopuri secrete, care nu pot fi date la iveală. De ce nu pot fi cunoscute aceste scopuri subterane? Aici e nodul gordian și de aici a început bănuiala, care mai târziu s'a adevărit. Adevăritărea a venit chiar din partea masonilor, căci odată cu atingerea în parte a scopului urmărit au început a divulga, în mod foarte semeț, scopurile lor. În adevăr, iată ce scrie „*le Monde maconnique*”, în Aprilie 1883 „*Aceea ce este adevărat*” este „că, oamenii importanți” ai democrației franceze și-au făcut educația în majoritatea în loje.

Apoi, noi am combătut în decursul secolelor superstiția — adică religia, despotismul — adică monarhia“ . . .

Din acest mic citat al revistei lor se vede clar, care sunt scopurile acestei asociații secrete; nimicirea religiunii noastre creștine, distrugerea monarhiei, cu un cuvânt suprimarea bazelor naționale ale unui stat.

Cu ample documente culese în lojele noastre, după mărturisirile ziarelor *Adevărul*, *Dimineața* — cunoscute ziare masonice — interpelatoriul și-a dezvoltat afirmațiile de mai sus. Mai mult, dânsul a spus și nume, care pe noi nu ne interesează, căci pe noi, principiile absurde de subminare a ordinii creștinești ne interesează, și pe cari le înfierăm cu ultima energie de creștini conștienți de menirea noastră în via Domnului. Față de argumentele zdrobitoare ale interpelatorului s'a impus un răspuns precis și categoric din partea oamenilor cu răspundere în această țară. D-l subsecretar dela interne a crezut de cuvință să afirme, cu vorbe vagi și prea bine cunoscute, că bagajul de cunoștințe a interpelatorului au la bază ignoranța. Dânsul a citit un pasaj din *Constituția masoneriei*, redactată de regele Frederic al II-lea — auziți cum nu există, au și constituție — în care se arată că masoneria este o asociație filantropică internațională, care are la bază respectul religiei, patriei și al regelui. Cu un cuvânt că aceste asociații sunt: naționale, religioase și monarhice, adică tocmai contrarul celor afirmate de interpelator. Spre deosebire de dânsul însă, nu și-a argumentat dovezile decât cu fațada constituției lui Frederic, care e numai pentru ucenicii lojelor și nicidecum pentru maestrul, marii maestrul, venerabili, etc.

Orice om cu mintea întreagă și sincer, cred că nu poate admite această explicație. Căci dacă ar fi așa, atunci întrebarea vine din nou; de ce *funcționează ocult*? de ce nu sunt în ajutorul bisericii în drumul lor filantropic?

Tocmai pentru că drumul lor nu este acesta, el este afirmat ca să atragă cât mai mulți ucenici, pe care apoi să-i imbeceteze, încetul cu încetul, cu teoriile lor masonice antinaționale, anticreștinești și antimonarhice. Șefii lor; maestrul, marii-maestrul și venerabilul știu mai mult decât bieții ucenici, și să nu se

creadă că aceștia în majoritatea cazurilor știu tot. Nu! Sunt alți sefi de-ai lor, cari cunosc adevăratele scopuri și metode de urmat pentru a ajunge la nimicirea, care o doresc și la instalarea demonului turbure care lucrează astăzi în Rusia și Spania. Regretăm dar răspunsul D-lui subsecretar, ni-se pare a mirosit prea mult a ucenic.

Ne bucurăm că s'au găsit doi fii vrednici și conștienți ai bisericilor noastre naționale, Dr. Titus Mălai și Pr. Cosma, cari au cerut guvernului să desființeze imediat aceste *soboare clandestine*. Mai mult mândria noastră națională și creștinească începe a fi satisfăcută când vedem că elita intelectuaților începe a se deștepta și a păși în public descoperind — celor ce au urechi de auzit — mârșăviile masonice. Vrednici de toată stima obștei române sunt acești intelectuali, cari sesizându-se de inexactitățile finlantropice masonice enunțate în parlament, arată toate mașinațiile diabolice, care se ascund după *paravantul principiilor democratice*.

Să dea Domnul să fie tari acești bravi români. Deci să cercetăm și să nu ne lăsăm seduși de *vorbe goale* și împreună să cerem desființarea acestor loje, atât pentru binele *spiritual* cât și *material* al neamului și al întregii omeniri.

Spectator.

Legenda ouălor roșii.

(NUVELĂ)

Mamei mele.

În svârcoliri de șarpe urias, puhoiul urcă pe cărarea întortochiată, spre Golgota. Urlete sălbatice de bucurie izbucneau din miile de pepturi, când Fiul omului, istovit de apăsarea crucii, cu gura arsă de sete, cu pletele aurii lipite de tâmple de sudoare, se prăbușă sub lemnul greu, pe care avea să fie răstignit. Cu lovituri de bice soldații lui Pilat sileau pe divinul istovit să se ridice, să urce spre locul de osândă.

Și la fiecare pătucnire, la fiecare cădere, două mâini albe se frângeau desnădăjduite în mulțime, un piept gema înăbușit, și lacrimi arzătoare se rostogoleau din doi ochi mari, albaștri, pe obrajii palizi, supti de suferință ai dumnezeestei mame.

Învăluită în zăbranic negru, cu inima sfâșiată, urca sărmana mamă drumul durerii, drumul, la al cărui capăt copilul ei avea să fie răstignit, alături cu tâlharii.

O! de-ar fi putut cel puțin să-i ajute! Cu ce putere s'ar fi încordat să ducă, ea, crucea zdrobitor de grea! Iși simțea brațele plâpânde destul de voinice pentru asemenea povară, numai de i s'ar fi îngăduit să-și ușureze pe scumpu-i jertfit. Dar nici mângâierea aceasta nu-i era îngăduită.

I se părea că toată acea mulțime, care urca urlând, ca biciuită de biciul nebuniei spre vârful Căpăținei, trecea peste inima ei, zdrobind-o. Da! drumul Calvarului trecea peste inima îndureratei mame. Ca amețită, dibuia după un sprijin, bătând ploaia de pulbere cu biete-le-mâni slabe.

Și atunci o mână albă, delicată, i le prindea pe ale sale, un umăr tânăr se alipea de al său, sprijinind-o, o suviță de păr auriu și mălășos îi ștergea năvala de lacrimi, care-i ardeau obraji.

— Magdaleno, îl vezi? șoptia mama; eu nu mai pot vedea.

— Il văd, răspundea Magdalena; sunt ochii mei țintiți pe coroana de spini, care totuși luminează ca un soare în jurul frunții Lui însângerate. Ah!

— Ce este? iar a căzut?

Intr'un gest de apărare, mama se avântă înainte prin mulțime, dar puterile o părăsiră.

Când au ajuns în vârful Golgotei, jertfa se împlinise. Trei cruci, cu trei trupuri întinse pe ele, își întindeau brațele, se profilau pe cerul însângerat de soarele, care rostogolindu-se, fugea îngrozit, la orizont.

Imbrățișând lemnul negru Fecioara ingenunchie, udând cu lacrimile ei de mamă lujerul uriaș de cedru care purta crinul cel mai scump, trupul Fiului.

Alături Magdalena, în pieptul căreia dănuia încă o urmă din vechile păcate, întindea amenințătoare pumnul încleștat spre Cetatea tolănită la poalele Golgotei.

Și lumină mare se făcu. . . Pământul se cutremură, catapeasma templului se despică.

De pe mormântul nou, în care fusese pogorât Isus, piatra sări și El se ridică, asemenea unui răsărit de soare.

Cu mir și unțdelemn sfințit plecaseră mironosițele la mormânt.

— Ce lumină să fie aceasta, Marto? întrebă Magdalena. Par'că s'ar fi aprins văzduhul.

— Nu știu. . . nu 'nțeleg — dar văd că se apropie.

Dar când fuseră aproape, căzură cu fețele la pământ de bucurie și de mirare.

Eră El.

Înțeleseră femeile simple marea taină a Învierii, pe care învățații, cărturarii, nu erau vrednici s'o înțeleagă.

Cu o bucurie sălbatică alergă Magdalena acasă.

„Trebue să-i spun lui Pilat, din gura mea să aflu vestea, care-l va înfricoșa“.

Ca să fie primită să vorbească puternicului stăpân, se cuvenea să nu se înfățișeze cu mâna goală. Să-i ducă un dar. Dar ea era săracă. Ce ar fi putut duce alt, de cât un coș de ouă, adunate dela cele câteva găini pe care le avea? Le așeză binisor într'un coșuleț, le învăli cu o năframă albă și se duse la palatul guvernatorului. Din scaunu-i înalt, încrustat în aur

și sîdef, Pilat se învrednici să arunce o uitătură asupra fetei și a darului ei.

— Ce vrei? o întrebă.

— Hristos a înviat, răspunse ea, ridicând capul și scuturînd cu mîndrie bogăția pletelor ei de aur, ce o învăluiau ca o mantă.

Pilat zâmbi, privind-o cu milă.

— Sărmană copilă! Dragostea de El ți-a rătăcit mintea vorbești nebunii.

— Hristos a înviat, crede-mă, o Pilat! Hristos a înviat! L-am văzut adineaori, coborînd spre cetate. Hristos a înviat!

De data aceasta Pilat nu mai zâmbi. Coborînd din scaunu-i înșefat și poleit, se apropie cu blîndețe de ea, o mîngîie, atingându-i fruntea, ca și cum ar fi vrut să-i alunge nebunia.

Dar ea repeta, încăpățînată, sfăditoare: — Hristos a înviat.

— Ei bine, zise atuncea guvernatorul, o ții una și bună cu nebunia ta și vrei s'o cred.

— Crede, căci adevăr grăesc.

— Voi crede cînd . . . cînd. . . iată, voi crede cînd ouăle acestea albe ca marmura, pe care mi le-ai adus în dar, se vor face roșii. . .

Cu mîna-i plină de inele dădu Pilat într-o parte năframa albă ce învăluia coșul, dar se dădu speriat înapoi —, cu ochii măriți, ca de-o grozavă vedenie.

O clipă doar trecuse, și 'n locul ouălor ca marmura albe, sub ochii lui, chiar subt ochii lui, coșulețul se schimbase într-o grămadă de ouă roșii, ca sângele ce cursese din coasta Celui răstignit.

— Hristos a înviat! mai zise Magdalena și ochii ei, în care rîdea fericirea izbînzii, căutau pe-ai lui Pilat.

Dar acesta, biruit, își plecase fruntea și buzele-i odinioară mîndre, disprețuitoare, șopteau acum umilite:

— Adevărat a înviat.

SF. JUSTIN FILOSOFUL.

§ 1. — Notiță biografică. —

Justin zis și „filosoful” era într’adevăr un adevărat filosof, priceput și profesionist, inițiatorul unui curent în această direcție. Păgân, se converti mai târziu la creștinism, a rămas însă și după convertire și până la moartea de martir, tot filozof.

S’a născut în primii ani ai secolului al doilea în Palestina, la Neapolis (azi Năplus) în vechiul Sichem aproape de Samaria. Aparținea unei familii păgâne, care-i dăduse o instrucție aleasă. Mare scrutător, spirit deschis și curios, tânărul Justin se îndrăgosti de filozofie. El ascultă pe rând lecțiile, cursurile mai multor profesori, de diverse școli. Fu atras mai mult de învățătura platonicienilor; dar nici în ea nu găsea adevărul pe care-l căuta. Între timp avu ocazia să asiste la câteva scene induioșătoare de ale martirilor, acest spectacol îl mișcă foarte mult, iar eroismul creștinilor l-a atins adânc. Într’o zi el întâlni un bătrân venerabil care-i lauda și explica religia lui Cristos.

Tânerul filozof se puse serios la studiu și celî cărțile sacre ale creștinismului cari produsera asupra lui o foarte mare impresie. În sfârșit la anul 130 fiind în Efes se converti. Avea pe atunci cam treizeci ani.

Odată creștin și încă foarte zelos, Justin n’a renunțat la filozofie și nici la costumul și viața nomadă de filozof. El mergea din țară ’n țară predicând doctrina lui Hristos, prezentându ca pe singura învățătură conformă rațiunii. Iși termină călătoriile ajungând în Roma, unde făcu primul său popas, despre care avem puține informații. Peste puțin timp revine iar, și se așează la Roma. Deschide aici o școală în care el propunea filozofia nouă, care dădea credinței creștine o bază rațională. În învățătura lui nu fu pe gustul tuturor confrăților săi.

Avu să susțină polemici foarte vii, adeseori cu un caracter personal, contra mai multor filozofi. Deosebit de aprinsă a fost cea cu Crescens „cincul”.

Apostol pururea în luptă, șampion îndrăzneț al creștinismului, autor fecund, Justin compuse vre'o zece lucrări; controverser, apologii și un grandios tratat contra ereticilor. Cea mai mare parte din lucrurile sale s'au pierdut și se cunosc numai din câteva fragmente sau din unele tradiții și mărturii. Dimpotrivă, lui i-se atribuesc mai târziu o serie de opusculer cari nu erau a lui: cărți dogmatice, apologetice și polemice.

Operele sale autentice înafară de fragmente se reduc la trei lucrări principale; o mare „apologie” adresată, în anul 150 d. Hr. împăratului Antoniu Piosul; a doua e tot o „Apologie” adresată Senatului, în anul 155 cu mult mai scurtă, un fel de apendice la cea precedentă. A treia este „Dialogul cu Triphon” scrisă către anul 160, în care autorul povestește unui rabin convertirea sa, și caută să-l convingă și pe el despre adevărul creștinismului.

Aceste trei lucrări sunt foarte importante pentru istoria apologetice și pentru istoria dogmelor, pentru că Justin este primul care a tratat în mod rațional chestiunea raportului credinței cu rațiunea.

Are și un defect, ca scriitor sau artist are un stil foarte inegal. Inșă deși descurajează câte odată pe cetitor prin incoherența desvoltărilor sale și prin stângăcia stilului său încurcat, totuș el îl readuce încurând prin salturile sale fericite și neprevăzute și te răpește până la sfârșit prin ardoarea sa comunicativă. În lucrările lui se remarcă mișcarea, viața și însuflețirea pasionată. Era un om eminent, gânditor original și independent, un caracter foarte nobil cu un suflet de adevărat apostol.

Fu martirisat la Roma, în anul 165. Crescens „cinicul”, după ce i-sau epuizat argmentele, fiind răsturnate și cele cari i-se păreau lui așa de puternice, amenință pe Justin să-l denunțe ca creștin. Inșuși Justin declară în *Apologia* sa a două că se aștepta la acest sfârșit al polemice lor. Se presupune că Crescens a ținut acest cuvânt în mod cinic, dar n'avem dovezi sigure. Actele martirilor spun numai că pe timpul unei persecuții au fost prinși Iustin și alți șase creștini. Iară numele celor cari l'au însoțit pe filozoful Justin, dintre cari mulți,

poate toți, erau discipolii săi; un sclav dela curtea imperială, Evlepiet, originar din Capadochia, un frigean Hierax, apoi Chariton, Péon, Libérian; în fine o femeie Chariton fără indoială sora lui Chariton. Odată arestați acești creștini fură trađuși înaintea tribunalului al prefectului Romei, care atunci era Rusticus filosoful, dascălul și amicul lui Marc Aurel. În decursul unui interogatoriu mișcător, Justin și soții proclamă credința lor cu o tărie pe cât de simplă pe atât de neclintită. Condamnați la moarte, ei fură înmediat conduși la locul de supliciu și decapitați.

Mai jos se vor găsi actele autentice ale martirului transcrise din procesul verbal ale interogatoriului, cu o foarte scurtă introducere adăugată mai târziu despre persecuție și o foarte scurtă notiță asupra chinului. Acesta e cel mai vechiu document de acest gen pe care-l posedăm. Cu toată concisia a procesului verbal, scena nu e lipsită nici de măreție nici de elocință. Noi urmărim ediția lui *Von Gebhardt, Acta martyrum selecta*, p. 18-21.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
La vraie légende dorée — P. Monceaux. — (Payot)

§ 2. Actele Sfântului Justin și a soților săi.

Era timpul când apărătorii criminali ai idolatriei pustiau tot ce era creștinesc. Porunci împii erau afișate în oraș și pe câmp, țintind și ochind pe creștinii pioși, prescriind și poruncind să-i forțeze cu deadinsul să facă libațuni, adecă să varse vin pe altar în onoarea deșertilor zei.

Se hotărîră deci, să aresteze pe creștini. Sunt conduși la prefectul Romei care se chema Rusticus. Când ajunse înaintea tribunalului, prefectul Rusticus zice lui Justin; „Întâiu, supune-te zeilor și împăratului“ . . .

— Justin zice: „Cineva nu merită nici reproș nici condamnare pentru ascultare de poruncile Mântuitorului nostru Isus Christos“ . . .

— Prefectul Rusticus îl întreabă: „Cărei științe te dedici tu?“

— Justin răspunde: „Eu am încercat să învăț toate științele. Apoi eu m'am alipit cu iubire de știința adevărată a creș-

tinilor, deși ea nu e pe placul celor ce dibuiesc în întunec și în rătăcire.

— Prefectul: „Și aceasta știință îți place ție, nefericite?”

— Justin răspunde: „Da, căci eu m'am alipit de doctrina adevărată urmând creștinilor” . . .

— Rusticus întreabă: „Și care e acea doctrină”? . . .

— Justin îi spune: „Aceasta e concepția noastră despre Dumnezeu creștinilor. Despre acest Dumnezeu noi credem că este unul, că din veac El a fost creatorul și demiurgul tuturor creaturilor, a celor văzute și a celor nevăzute. Noi credem că Mântuitorul Isus Hristos este Fiul lui Dumnezeu, Messia cel anunțat de către Profeți, ca pe unul care are să mântuiască neamul omenesc, care este solia răscumpărării și dascălul științelor.

Eu om fiind simt că vorbesc gângăvind despre El în comparație cu divinitatea sa infinită; recunosc că pentru a vorbi mai corect, mai bine despre El, trebuie o putere de profet. Dar sunt atâtea preziceri despre Acela care am zis că este Fiul lui Dumnezeu. Și eu știu că profeții erau inspirați de sus când au profetit pogorîrea sa între oameni” . . .

— Prefectul îl întreabă: „Unde vă adunați voi?”

— Justin răspunde: „Fiecare merge acolo unde vrea și unde poate. Tu crezi că noi ne adunăm toți în acelaș loc? Nu. Dumnezeu creștinilor nu e limitat în spațiu. El e invizibil, umple cerul și pământul. Pretutindeni El e adorat și mărit de către credincioșii săi”.

— Prefectul îi zice: „Răspunde-mi deci unde vă întruniți voi? În ce loc îți aduni tu discipolii tăi?”

— Justin îi răspunde: „Eu locuiesc mai la vale decât un oarecare Martin, aproape de baia lui Timoteiu. De când locuiesc acolo, (aceasta este a doua oprire a mea în orașul Roma :) eu nu cunosc alt loc de întrunire decât aceasta casă. Tuturor acelora cari voiau să vie la mine le-am comunicat doctrina cea adevărată”.

— Rusticus îi zice: „Așa dar tu ești creștin acum”.

— Justin îi spune: „Da, eu sunt creștin”.

— Prefectul adresându-se lui Chariton: „La rândul tău, Chariton, și tu ești creștin.

— Chariton: „Din voința lui Dumnezeu eu sunt creștin“.

— Prefectul întreabă pe femeia Charito: „Și tu Charito, ce răspunzi?“

— Charito îi răspunde: „Din grația lui Dumnezeu eu sunt creștină“.

— Rusticus întreabă pe Evlepest: „Dar tu, ce ești?“

— Evlepest sclavul lui Căsar răspunde: „Eu deasemenea sunt creștin. Desrobit de către Isus Hristos, eu nutresc aceeași speranță, prin grația lui Isus Hristos“.

— Prefectul adresându-se lui Hierax îi zice: „Tu încă ești creștin?“

— Hierax răspunde: „Da, eu sunt creștin, căci onorez și ador pe același Dumnezeu“.

— Rusticus: „Justin e acela care v'a încreștinat?“

— Hierax: „Eu am fost și voi fi totdeauna creștin“.

— Atunci Peon se ridică: „Eu deasemenea sunt creștin“.

— Rusticus îl întreabă: „Cine-i acela care te-a instruit?“

— Peon răspunde: „Această credință adevărată și rațională o am primit-o dela părinții noștri“.

— Evlepest se scoală și zice: Fără îndoială eu ascultam cu multă plăcere lecțiile și instrucțiile lui Justin, dar eu am moștenit și știut dela părinții mei, că eu trebuie să fiu creștin.“

— Rusticus îl întreabă: „Unde-ți sunt părinții tăi?“

— Evlepest răspunde: „În Capadochia“.

— Prefectul zice lui Hierax: „Dar părinții tăi, unde sunt?“

— Acesta răspunde: „Adevăratul nostru tată e Hristos, iar mama noastră adevărată e credința în El. Cât privește pe părinții mei pământești ei au murit. Eu sunt din Iconiu în Frigia, am fost alungat de acolo și am venit aici“.

— Prefectul adresându-se lui Libérian îi zice: „Tu, ce ai de spus? Și tu ești creștin? Și tu ești un asemenea impiu?“

— Libérian răspunde: „Eu deasemenea sunt creștin. Nu sunt impiu ci eu ador pe singurul și adevăratul Dumnezeu“.

— Prefectul adresându-se lui Justin îi zice: „Ascultă-mă“.

tu, se zice că ești om iscusit la vorbă, tu care te crezi a cunoaște doctrina cea adevărată. Ești convins tu că după ce vei fi biciuit apoi decapitat, vei ajunge pe urmă în cer?”

— Justin răspunde : „Eu sper că voi avea locuința acolo sus în cer, dacă îndur toate acestea. O știi, știi că tuturor celor cari au trăit așa le este rezervată răsplata divină, până la sfârșitul veacurilor”,

— Prefectul îi zice : „Așa, tu îți inchipui că te vei înălța la cer pentru ca acolo să primești recompense”.

— Justin răspunde : Eu asta nu mi-o imaginez, ci o știi, sunt sigur că așa va fi”.

— Rusticus zice : „Să sfârșim cu aceasta, și să venim la lucrul pe care vi-l cerem și care singur e important. Veniți cu toții, împreună jertfiți zeilor”.

— Justin răspunde : „Nimeni, fiind întreg la minte, nu va părăsi pietatea pentruca să îmbrățișeze impietatea”.

— Prefectul le zice : „Dacă nu vă supuneți veți fi pedepsiți”.

— Justin răspunde : „Aceasta-i dorința noastră să suferim și să fim bătuți pentru cauza D-lui N. I. Hristos ca astfel mai ușor să ne mântuim. Aceasta va fi scăparea, ajutorul și mărturia noastră în fața tribunalului celui mai temut, unde va judeca Domnul și Mântuitorul nostru, la a cărui judecată toată lumea va trebui să se prezinte”.

— În acelaș timp strigară și ceilalți martiri : „Fă cece vrei, noi suntem creștini și nu jertfim zeilor”.

— Atunci Prefectul Rusticus pronunță sentința astfel concepută : „Preveniți, deoarece n'au voit să jertfească zeilor supunându-se ordinului împăratului, vor fi biciuiți și duși spre a fi pedepsiți cu pedeapsa de moarte, conform legilor” . . .

Sfinții martiri laudând pe Dumnezeu ieșiră ca să meargă în locul obișnuit de execuție. Acolo, ei fură decapitați consumând martiriul lor cu mărturisirea Mântuitorului Isus Hristos.

Câțiva dintre creștini ridicară pe ascuns trupurile lor, pentru a le așeza într'un loc mai convenabil, cu ajutorul și grația Mântuitorului Isus Hristos, căruia să-i fie mărire în veci vecilor. Amin.

Trad. E. Strugurescu.

Moise Sora Noac.

1806-1863.

O descriere adevărată a unei țări nu se poate mulțumi cu morfologia vârfurilor mai înalte, trebuie să te și scobori la vale; pe lângă palatele mai mari, trebuie să dai și pe bordei; aș spune mai mult, specificul românesc care vibrează sub arcușul unui Enescu, a început și urmează să se zică și cu fluerul. O istorie preciză a mișcării literare în țările de limba română în secolul al XIX nu se poate face numai prin studiul scriitorilor mari ci trebuie să se țină seamă și de scriitorii mai de rând, cari au și ei partea lor în elaborarea elementelor lingvistice și literare, ce vor fi puse în valoare de artă, de frații lor mai hărăziți. Mai bine decât despre acești din urmă, s'ar putea spune că acei umili mânăitori de pană au zidit

dalta biblicelor sfinte

Un drum nu se marchează numai prin pietrele miliare, ci și prin cele mai modeste, ce arată sutele. Cu cât se înmulțesc încercările chiar și cele stângacii de a transcrie într'un graiu obștesc sentimentele sau ideile unui popor, cu atât mai mare este chezașia pentru scriitorii mari că, de o parte, limba ce li s'a transmis, va fi mai îndemânatecă pentru prelucrarea materialului spiritual, iar de altă parte, cernutul acestui material va ajunge în mâna lor mai bogat și mai cu spor.

Dintre acești prevestitori merituoși a fost și Moise Sora Noac. S'a scris prea puțin despre acest preot-umanist din decada a doua a secolului XIX, a căruia figură originală de poet și tălmăcitor al clasicilor latini, ar merita să fie adusă la lumină într'o monografie mai detaliată. ¹⁾

¹⁾ Suntem informați că Dl Dr. C. Pavel pregătește acea monografie, care nu peste mult va apare. Monografistul lui Miron Pompiu va ști să ne dea într'o limbă savuroasă ce va fi de cuvîntă să se spună despre acest inițiator din țara Hațegului.

Atâta doar că găsim într'un număr, doi, din Gazeta Transilvaniei din anul 1899 ¹⁾ sub iscălitura lui Antoniu Papp o biografie scurtă a lui Sora Noacu, Dr. Iacob Radu în lucrarea sa despre Vicariatul din Hațeg închină memoriei lui un paragraf succint ²⁾

Născut în anul 1806 la Hațeg, Moise Sora Noac era fiul preotului local, Matei Sora, prin mama sa, Noac. După terminarea liceului din Alba Iulia, absolvă facultatea filosofică la Cluj iar teologia la Oradea. În anul 1830 a fost hirotonit preot și a slujit în mai multe parohii din dieceza Orăzii. În 1831 îl găsim paroh în Aușeu lângă Aleșd jud. Bihor, apoi la Fiziș din Beiuș. După o viață de sbucium ³⁾ care i-a dat sufletului său de poet o notă mai amară, bietul preot a răpausat în Domnul la 14 Februarie 1863 la vârsta de 57 ani în comuna Bozinta mică din județul Sătmarului.

În opul citat Dr. Iacob Radu caracterizează astfel activitatea literară a lui Noac. „Fiind dăruit dela Dumnezeu cu talent frumos și cu dragoste de cultura poporului său ⁴⁾ a muncit pe terenul literar cu zel și nu fără de succes, și e de regretat că împrejurările triste ale vieții sale mult chinuite, nu i-au permis să lucre și mai mult și să deie la lumină lucrările sale literare, cari pe dreptul i-ar fi câștigat un loc de cinste între scriitorii ardeleni ai timpului său.”

De fapt afară de câteva poezii ¹⁾, de o carte de rugă-

1) Antoniu Papp: Moise Sora Noacu, în Gazeta Transilvaniei Nr. 193, 268. an. 1899

2) Dr Iacob Radu: Istoria Vicariatului greco-catolic al Hațegului, Lugoj, 1913 p. 231, 232. cf: în Anexe p. 415-420.

3) Ajunge chiar în temniță, în urma unei polemici cu Andrásy pe chestia Originii Românilor.

4) Eu cugetând che premata mea Națiune carti de predice măi are, si póte se măi aibé, éró clasici tradusí fórté puciní are . . . rugând pe préamata Națiune se'l (pe lucrul său) cuprindá voióasă în nume de b ne, oftanduí si eu dinseí, que măi inavutitá cultivire si măi dulce fericire. „Din prefața lui Noac” la operile poetice a lui Virgilius.

ciuni publicată în 1843, un studiu despre „originea Românilor în ungurește, conservat în Analele Academiei române²⁾ un extras din traducerea sa din Virgilius în Lepturarul lui A. Pumnul³⁾, toate celelalte opere a lui au rămas în manuscris.

Aceste opere ar fi mai multe poezii populare, câteva serii de predici, traducerea în versuri a Elegiilor lui Ovidiu, traducerea operelor poetice a lui Virgilius, în sfârșit, o lucrare despre originea Romanilor⁴⁾.

Din poeziile populare mai multe, și din cele mai bine venite, au rămas în repertoriul oral al șezatoarelor de la sate, și se cântă și astăzi la popor.⁵⁾

Cât privește predicile și „opurile poetice cu unele traduceri elaborate“, Dr. Iacob Radu¹⁾ ne spune în 1913 că nu se

1) În anexele op. cit. Dr. I. R. citează cantul 7 din balada „Țiara Hațegului“; „Cantecul istoricu“, în întregime; fabula „Oile Lupi și Urși“.

2) An. Acad. Tom. seria II p. 195.

3) Lepturariu rumînesc. rom. IV part. II p. 37.

4) a nu se confunda cu lucrarea sa despre originea Românilor — în care M.S.N. s'a arătat un credincios discipol al pleadei din Blaj.

5) Dr. C. Pavel a putut în 1910 să identifice una ce ar fi compus poetul în timpul petrecut în temniță. O dăm aici:

*Am rămas ca cel ce în lume
E născut a suferi
Și numai cu bunul nume
Dintre lupte a ieșit*

*Am rămas bătut de soarte,
De dușmani încunjurat,
Intristat până la moarte,
Și totuș n'am desperat*

*Bateți vânturi și furtune
Peste mine ne'ncetat
Căci eu cred că toate's bune
Câte Domnul ni le-au dat.*

știe ce s'a ales cu Elegiile lui Ovidiu, iar celelalte se află la preotul Victor Bistreanu din Nyir-Acsád, dieceza Orăzii.

Această comună Nyir-Acsád a rămas în Hungaria după delimitarea frontierelor, iară după moartea preotului Bistreanu, biblioteca lui, după cum se vede, a fost împrăștiată pe la neamuri, deoarece manuscrisul „opurilor poetice a lui Virgilie“ se află, în prezent, în proprietatea D-lui Victor Popoviciu, preot profesor la liceul Samuil Vulcan din Beiuș.

Manuscrisul, ca o carte în 8° mare compactată tare, pe dosul căreia se poate citi foarte ușor scris cu litere tipărite cu aur: Virgilie romanizat. De M. Sora Noac — are 512 p. și conține:

1) Operele poetice aluî Publice Virgilie Maron din Latinesce în Romanesce p. I-VI-417.

2) Deduceré originei Romaniloru din fundatî scriptorî insirată pag. 419-473.

3) Declarațiune unoru vorbe și nume propii din operele virgiliane, după alfabetu scrisé 475-512.

La pagina 417, traducătorul înseamnă ce diferență există, cât privește numărul versurilor, între opera lui Virgiliu și între traducerea sa:

Bucolicele latin	830	val (ach)	826
Geogicele	2188	—	2154
Eneida	9900	—	9927

respective o diferență de 11 versuri — pentru un total de 19918 versuri. Dacă jocul ne interesează, îl putem aplica și la traducerea Georgicelor.

	Virgiliu:	Noac:	Coșbuc:
Georg. I	514	497	514
Georg. II	542	529	542
Georg. III	566	561	566
Georg. IV	566	567	565

Totuș nu putem deduce din acest rezultat material că Noac strânge textul mai de aproape decât Coșbuc, căci traducerea lui Noac e o lucrare pedantă și școlărească, foarte primitivă chiar. Sunt părți unde cu o leacă de latinească mai ușor pricepi textul original decât traducerea cea românească. —

1) Op. cit. p. 232

Textul este scris de mâna lui proprie, cu scrisoare mărun-
tă și, ca un scrib conștiincios, Noac notează că transcrierea acestui
text s'a început la 7 Decembrie 1845 și s'a terminat, spre
mărire lui Dumnezeu, la 10 Martie 1846, deci după cum se
observă, i-a costat muncă de 3 luni și 3 zile.

Un studiu mai amănunțit a operei lui Noac ca poet și
traducător, are să scoată la iveală meritele lui literare, și să-i
fixeze definitiv locul printre scriitorii de mâna a doua din sec.
al XIX.

De altfel munca lui Noac rămânând mai în întregime în
manuscris dela sine urmează că n'a avut prea mare influență
asupra literaturii traducătorilor contemporani; să nu uităm totuș
că opera lui a fost distinsă de însuși Aron Pumnul, acest umanist
de valoare, profesorul lui Eminescu la Cernăuți, și găsită vred-
nică de așezată lângă operele unui Donici, unui Conaci, unui
Cicindeal, în Lepturarul românesc „cules de'n scriitori români
pe'n comisiunea denumită de cătră naltul ministerii al învăță-
tământului, și așezat spre folosința învățăceilor de'n clasa VII. a
gimnasiului de sus" va să zică, fără gând de a apăsa prea
mult asupra cuvântului, printre clasici.

Dacă am vrea să-i dăm o caracterizare destul de justă,
până la cea definitivă, am putea spune cu Dl. Dr. C. Pavel
că în poeziile sale M. S. N. „a cântat mai ales amarul și lovi-
turile sorții în câteva accente de simțită durere ce a străbătut
până azi în părțile Bihorului și a Satumarului 1); ca traducător,
deși cunoaste la perfecția limba latină, pătrunde spiritul și sen-
sul vergilian, totuș traducerea lui e anevoioasă, întortochiată
și edesea grea de înțeles.

Noac din țara Hațegului putea să scrie și să vorbească
o românească dela sate simplă și nesilită, chiar dacă nu cunoaș-
tea pe atunci rostul limbii populare . . . Că Noac desbarat de
latinism ori ținând oriși care măsură, putea să dea mai mult
pentru mlădirea limbei române, reise din unele locuri unde
autorul obosit parcă de atâta chinuire a limbii o lasă mai do-
mol și atunci ne dă șire aproape savurabile. Astfel sunt câteva

1) Vezi mai sus p. 77 nota. 5

la sfârșitul cântului II din Eneida, „viziunea lui Aneas” unde și-a rămas bun de la Creusa..

Rămâi dar cu sănătate, și de al fiului amor
Să nu uiți. Zicând acestea lăcrimând eu ș'a vorbi
Vrând mai multe, se și duse, și s'a desfăcut în nori.
De trei ori mă străduisem s'o cuprind pe după cap,
De trei ori a fetei tipul prins din mână a perit
Ca și vântul cel subțire și ca visul sburător.

* * *

Aceste pagini de reamintire consacrate lui Noac, în ziua aniversară a morții sale gândul nostru este ca să fie ca un fel de introducere, fără nici un pic de pretenții, la studii mai competente despre opera lui. Apoi, când numele preotului — umanist va fi și el, precum se cuvine, scos din negura uitării și înscris în antologia scriitorilor cari au contribuit la realizarea idealului nostru spiritual, atunci va începe să se realizeze dorința sa de a sluji „pe Dumnezeu și preamata sa națiune”

BCU Cluj / Central University Library Cluj L. Codreanu.

Georgicon.

cartea IV

M. S. Noac.

- Donuri de mierat divine le voi scrie cu cântări
Mecenate !/ placă-ți 'ceastă parte multe-mi din lucrări,
Lucruri mici dar minunate la vedere voi să-ți spun
Duci mărinimoși și toate ce se țin d'un gen mai bun,*
- 5 *Datini, lucruri și poporul spune-l voi și bătălii
Lucruri mici, mărire mare când și zeei cei stângacii
Ca să poți plini te lasă și te ascultă Febus chiebat.
Mai întâi, loc la albine, stații încă-s de cercat,
Unde vânt să nu străbată, vânturile ce opresc*
- 10 *A nutrețului purtare; nici oi sau iezi se'nvârtesc
Florile stricând, sau încă, verde prin câmpuri rătăcind,
Roua din flori o doboară, ierbi ce cresc tot încălcind
Nici lacerte 'ndos vergate și lucii prin apiari*

- Fie, nici *Merope* umble, *pasări* ce *stricări* fac *mari*
- 15 Numai fie, nici d'a *Procnei* *mâini* cu *pieptul sângerat*,
Ce *cumplit* *prădează* toate, și le *prind* și *prin sburat*,
Și le *duc* în *crude-și* *cuiburi* la *puii lor* ca *dulci mîncări*.
Limpezi iar *fântâni* aproape, *lacuri* și cu *lâni broscări*
Coperite sau *râuțe*, *șerpuinde* 'n *câmp ierbos*.
- 20 *Coperișul* să-și *umbrească* său cu *palma* sau *ramos*
Oleastru ca, *când regii* cei noi *exercitul* său
Îl vor *scoate* *primăvară*, și *din fagur* *junii* mereu
Vor *ieși* *jucând*, să-i *cheme* *țarmurul* spre *răcorit*,
S'*arbușul* din *câi* și *frunze* să-le *dea* spre *osperit*
- 25 Și *prin apă* de-i *statută* sau de *cură* i d'*aruncat*
Pietri mari sau *sălci tăiate* în *cruciș* cam *împroșcat*,
Ca pe *dese punți* să *poată* *sta* și *vara* *când* a *vântat*
Să la *soare* *întindă* *aripi*, *vântul* de le-au *fost izbit*
Când se 'ntorc, sau *dacă* 'n *apă* le-au *împins* de s'*au* *udat*
- 30 *Intr'a lor* *jur* *levându-le* și *odoare* *cari* au *dat*,
Inflorit *serpilul* să *fie* și de *cel mirositor*
Cimbrul mult *mai mult* în *florească*, și *virole* 'n *multe flori*
Din izvor *udate*. Iară *alveare* *din bortos*
Lemn sau *coajă* le *poți* *face*, *din vergele* sau *frumos*
- 35 Le 'mplet₃ște și *urdișișul*, *mic* să *fie*, ce de *ger*
Iarna *mierea* se *restrânge*, iară în *călduri* *mai pier*
Faguri *topiți*, și *aceștia* la *albine* n'*au* *adus*
Nici un *bine*, *pentru* *aceia* *ceară* 'n *crepături* au *pus*,
Mare cu *lipind* *sudoare*, cu *foc* și *flori* au *umplut*
- 40 *Tot deșertul* și *spr'aceasta* *gluten tare* s'*au* *făcut*
Lipicios *vârtos* ca *vâscul*, și *rășina* ce-au *adus*
Frigian *din munte* *Ida*, și d'*c lature* s'*au* *pus*,
Și *ades*, de-i *dreaptă* *faima*, *sub pământ* că s'*au* *săpat*
Și *afund* *sub stânci* *ascunse*, *jos* și'n *borte* s'*au* *aflat*
- 45 *Tu* pe *crepături* le *unge* *lut* cu *moale* și *călcăt*
De'mprejur, și *mai deasupra* *frunze* *verzi* sunt d'*aruncat*
Iasul să *nu-l* *lași* aproape, *nici cancri* *fripiți* pe *foc*
Nici de *loc* *afund* aproape să *nu* *fie* a *lor* *loc*
Unde-i sau de *lut* *putoare*, și *au* *stânci* *unde* *au* *urlat*
50. *Când* în *iele* d'*ai* *scobite*, și *ți-a* *vorba* *răsunat*. . .

Eneida.

cartea VI.

M. S. Noac.

- Lacrimând el așa vorbește, navi a merge mai lăsând
 Mai apoi agunje 'n portul cumelor Eubeanu
 Prorele le 'ntorc spre mare, și ancora ce cu dinți
 Tine 'n loc pe navi pe toate, pupele iar cu cap strâmb
- 5 Incolescu pe portu, și juni cei cutezători sare
 Pe asperianii țarmuri, alții scapără la foc
 Ce-i ascuns în nervi de piatră, lemne alți culege
 Care's casele ferine, râul arătând aflat,
 At Enea bun se duce la 'nalțata templa 'n sus
- 10 A lui Febu, și la spaimosul Antru, unde resede
 O sibilla, minte multă dela Deliu Febu având,
 Care-i spune viitorul. Și acuma a fost întrând,
 Prin pădure sacra 'n templa Dianei cu aur mult.
 Dedal, precum fama spune, vrând de Minos a fugi
- 15 Cuteza cu pene 'n aer să se lese spre sburat.
 Și prin cale ne mai spusă la cel Arctos friguros
 A ieșit, și prin sburare pe de'supra Cumei stă
 Unde când veni 'nainte remi aripești sfinți.
 Ție Febu! ș'acesta templa glorioasa ți-a fundat.
- 20 Pe la uși are scobită pierderea lui Androgeu
 Pentru care Athenieni șapte corpuri d'ai săi fii
 A da, vai de ei, fusese tot din an în an forțați.
 Urna stă cu sorți retrase

Poemă în proză. (1)

Octavian Șireagu.

I.

*Ridică-te sufletul meu din vasul tău oropsit, ridică te!
Ierburile câmpurilor sunt înrourate și Soarele nu și-a
aruncat încă de pe muchile dealurilor năvodul de aur...*

Drege-ți aripile, sufletul meu, drege-ți-le!

*La noapte, te va logodi cu un fir de crin, Ciobanul
turmelor de stele...*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

II.

*Pomul zilei de azi e numai al meu, căci roadele lui
s'au pârguit la arșița conștiinței mele...*

*Sufletul m'a părăsit la cel dintâi suspin al zorilor, por-
nind să fure aurul fiecărei clipe...*

*Și pe când în zarea pală, mâini nevăzute pieptănau cre-
pusculul, simțeam, cum cresc în mine, ca puterea unei rugă-
ciuni rostite în gând, temelțiile Cerului....*

(1) Din volumul de poeme în proză „In umbra lui Crist,” ce va apăre ncurând.

Poemă în proză.

Octavian Șireagu.

I.

Săgețile privirilor Lui de foc se pregătesc să rănească dihania Noptii, ce nu vrea să-și ridice aripile de pe lacul Aurorei. . . .

Inima mea! Fii arcul din care se vor înfige săgețile în fiara Intunerecului, ce sugă lacom sângele din vâna Zorilor. . .

II.

Visurile mă trezără cu gânduri întunecate. Ca să le înălbesc, le-am legat mănunchiu eu un petec de rugă. . .

Și grija mi se șterse de pe față, ca un suspin în oceanul deșertului. . . .

Lacul,⁽¹⁾

Eminescu

*Sur le lac bleu du bois profond
les nénuphars d'or s'alanguissent,
une barque souple infléchi
la pâle mère qui se plisse.*

*Comme attentif, je flâne sur
le bord, comme si j'attends qu'elle
apparaisse entre les roseaux
et tombe entre mes bras, fidèle.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj
*Puis dans la barque, tous les deux,
l'eau chantante berçant nos âmes,
m'échapperait le gouvernail,
des mains me glisseraient les rames.*

*Sous le charme nous voguerions,
dans la langueur du clair de lune...
le vent sussurre entre les joncs,
et l'onde, leur chanson commune...*

*Soupirs fols . . . je l'attends en vain.
Mon coeur porte seul son supplice,
près du lac bleu du bois profond
où les nénuphars s'alanguissent!*

L. Codreanu

Inger de pază.¹⁾

Eminescu

*Dans l'extase nocturne où mon être se pâme
Je voyais, rêve doux, le gardien de mon âme
mon ange, vêtu d'ombre et de rayons de flamme
qui me couvrait de ses ailes d'or, souriant.
Mais, dès que je te vis, sous ton vêtement pâle,
de mystère et d'ardeur brûlée, enfant fatale,
l'ange s'enfuit, vaincu par ton regard troublant.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Enfant, es-tu démon, que tes longs cils de rêve
et tes grands yeux naïfs que sur l'ange tu lèves
aient brisé son courage et que la fuite achève
sa garde fraternelle en un rapide émoi?
Ou peut-être . . . mais clos un instant ta paupière
que je puisse fixer tes traits dans la lumière . . .
car cet ange . . . mais c'était toi!*

L. Codreanu.

1) 19 Ed. Adamescu

Problema originii noastre.

Venim oare dela maimuțe?

Abatele Moreux, marele savant, pentru a ne lumina asupra originii noastre, a înterogat un anthropologist eminent și raportează această conversație în „*Le Petit Journal*” (2. 2. 32).

— Suntem noi într'o măsură oarecare înrudiți cu maimuțele?

— Maimuțe printre strămoșii noștri? Nici odată! exclamă savantul. Imi place să cred că întrebarea d-tale nu e serioasă, adăogă el. Ea se putea pune în timpul lui Darwin, dar mulțumesc lui Dumnezeu, știința a avansat de atunci.

— Și totuși clișeu servește încă și astăzi reluai eu numai decât. La fiecare descoperire preistorică ni se vorbește de caractere maimuțești.

— Știu, știu, mulți vulgarisatori n'au ajuns încă decât până aici, și dacă ai cerceta nișel, ai găsi aceleași fraze stereotipate în mai multe manuale școlare. E lamentabil căci această chestiune e tranșată de mai multă vreme.

— Atunci, aveți bunătatea de a-mi explica aceasta în câteva fraze tipice.

— Foarte bucuros. Și voi spune pe scurt.

— Vă ascult.

Dacă corpul nostru prezintă o legătură chiar îndepărtată cu quadrumanele, derivăm, sau dela un catarrhinion, adecă dela un cimpanzeu, gorilă sau măcac, sau trebuie să căutăm această legătură în ramura Platyrrhinienilor: sapaju sau uistiti.

Ei bine, în momentul de față, această învechită teză darwiniană nu mai este susținută de anthropologiști, căci e de nesusținut, și cei mai militanți, obosiți de luptă aleg ca strămoși ai noștri pe lemurieni sau false sau semi-moime. S'au mai făcut deci cercetări în direcția aceasta și știi ce s'a descoperit? Că cele 3 ramuri de cari ți-am vorbit acum: 2 de a maimuțelor și una de a semi-maimuțelor, se deosebeau vădit, încă din 1-a jumătate a perioadei terțiare care a fost extrem de lungă.

Astfel, avem dovada că de vreo 30 milioane de ani maimuțele și semi-maimuțele nu au evoluat într'o măsură mai însemnată.

Deci, dacă noi am fi înrudiți cu aceste specii, ar trebui să admitem că ramura noastră hominiană s'a defașat înaintea acestei opere îndepărtate și că omul a apărut pe pământ înaintea Oligocenului, ceea-ce se'mpotrivește tuturor actelor noastre celor mai sigure. Până astăzi de fapt resturi de schelete omenesti de pela sfârșitul terțiarei, nici nu s'au găsit. Că se vor găsi într'o zi schelete din ultima fază a acestei ere e foarte posibil, însă această eventuală descoperire nu va schimba întru nimic, concluziile noastre. Am rămânea tot departe de acele vre-o 30 milioane de ani cari reprezintă epoca minimă a speciilor maimuțelor sau semi-maimuțelor.

Iată cum stă într'adevăr chestiunea. Deci vezi că în cele din urmă, apariția omului pe pământ, rămâne o enigmă pentru anthropologie.

— Incă un amănunt, maiestre. Crezi că dela început omul a evoluat?

— Evident, a evoluat și el, ca toate speciile, dar aici nu e vorba decât de *micro-evoluție* după cum vă spusese în zilele acestea unul din confrății mei. Această mică evoluție poate influența asupra rasselor, le poate diversifica, poate acționa asupra taliei indivizilor, poate modifica forma bărbiei, chiar și unghiul facial. Nu vedem noi în zilele noastre Eschimoși, Indieni, Australieni, ale căror caracteristice sunt diferite, dar cari aparțin toți speciei umane? Așa a fost și altădată. Aceasta e o chestie de climă, de felul de viață sau de nutremânt, de influență a mediului, dar toate acestea sunt neputincioase de a schimba ceea-ce numim o ramură phyletică, o încrengătură.

Și aici ne găsim încă în fața unei constatări pe care o întâlnim în toate marile grupe ale seriei animale: speciile par a apărea tot atât de brusc precum se sting și cauza acestei apariții și dispariții, ne scapă. E un fel de decepție, o admit ca și d-ta, dar e așa. La un moment dat, *reptilele* abonda pe pământ, apoi dintr'odată apar *păsările* ca un fenomen explosiv. Se credea că s'a găsit un intermediar a celor 2 grupe, în *Arche-*

pterox, dar la lumina unei examinări mai serioase din punct de vedere anatomic, s'a observat eroare.

Acest fosil curios, era o pasăre nu altceva. Atunci de unde au eșit aceste păsări cari au impopulat văzduhurile? Nu o știu, și e la fel cu toate marile grupe de animale. Apariția omului, nu scapă de sub regulă, când el devine stăpân pe pământ, nici o formă anterioară nu-l face să fie presimțit și *vei căuta înzădar un intermediar* care să poată chiar de departe să-l alăture vremii seriei cunoscute.

Iată ce cred de fapt în momentul de față, toți aceia cari în Franța ca și în altă parte, s'au ocupat cu *problema originii* noastre.

Fără îndoială, veți vedea, sub condeiuil câtorva naturaliști, încercări de soluții, dar disertațiile lor asupra acestui subiect nu sunt decât ipoteze mai mult sau mai puțin fanteziste, pe cari ei de obicei au grija de a le propune ca atare. Rassa anglo-saxonă și bravii Yankei sunt foarte poftitori de aceste visuri a la Wells, în cari pot să dea curs liber imaginației lor, însă vai! fără nici un rezultat.

A. S.

Credința fără fapte e ca și trupul fără suflet.

† Revm. Camil Selăgianu.

În ziua de 25 Ianuarie 1932 vechea școală românească din Beiuș, liceul „*Samuil Vulcan*“ a suferit o pierdere dureroasă prin moartea distinsului profesor și fostului director *Revm. Camil Selăgianu*. În ziua de 27 Ianuarie toată suflarea românească din Beiuș, s'a adunat la biserica catedrală ca să-i dea cinstea cuvenită marelui defunct.

Cu această ocaziune actualul director al liceului de băieți Dr. Nicolae Flueraș a ținut un impresionant pranețiu: din care, — regretând că nu-l putem reproduce în întregime — reținem următoarele pasagi :

Născut la 8 Aprilie 1873 în Moftinul-Mic dintr'o falnică familie cu adevărat creștinească și românească. Studiile liceale le-a terminat la liceul de băieți din Beiuș; termină teologia la facultatea din Budapesta; iar după aceea absolvi facultatea de litere din Cluj. În 1901 fu numit profesor practicant la școala reală din Deva; iar în toamna aceluiaș an profesor suplinitor la liceul din Beiuș, unde a funcționat până la sfârșitul pu-terilor sale.

În anul 1914 fu numit director la școala civilă de fete — azi liceul de fete — Beiuș; iar în 1924 director al liceului de băieți „*Samuil Vulcan*“, servind până la 1. Oct. 1930, când, înfrânt de greul boalei de care suferea, se retrage.

Activitatea lui nu s'a mărginit numai la catedră și la agendele directorale, ci cu un entuziasm până la lacrimi, era oratorul festiv aproape la toate serbările și manifestațiunile naționale și culturale; în calitate de președinte și animator al acestora, președintele Astrei, președintele înfrățirii Dr. Ciordaș-Bolcaș ș. a. a căutat să țină mereu vie, în sufletele tuturor, dragostea de neam și lege.

Meritele lui au fost recunoscute și de autoritățile superioare, cari l-au împodobit cu distincții binemeritate. Așa, autoritatea bisericească l-a promovat: protopop, asesor consistorial, Arhidiacon onoriic, Canonic on.; autoritatea lumească l-a distins cu Ord. „*Coroana României*“ în grad de ofițer cu ord. „*Steaua Românie*“ în grad de cavalier și comandor.

Putem spune, că activitatea sa de 30 ani în slujba neamului și a Bisericii constituie o pagină în istoria școalelor noastre. Martori am fost cu toții activității sale ca profesor și director, martori am fost activității sale extra școlare în toate ramurile vieții noastre sociale și culturale, de aceea putem spune că de numele lui se leagă o pagină din trecutul nostru cultural și social. Moartea lui este o mare pierdere, în specie pentru școalele noastre beiușene.

I. Ni se răresc cadrele tocmai acum, când am avea mai mare nevoie de voințe oțelite, caractere tari, cari nu se clatină ca și trestia în bătaia vântului : așa, că ne vin în minte tânguirile poetului :

„Din zi în zi pădurea bătrână se rărește,

„Azi un stejar, mâine altul, pe rând se prăbușește

„Și largi poene triste rămân în urma lor.

Un stejar din vechea generație, un stejar care a cunoscut toată furia vigeliilor din cele trecute vremi. Avea un gând un ideal ce nu-l lăsa în pace : să facă să triumfe Biserica și neamul. De aceea, dădu din taina vremilor trecute, ca un profesor de istorie, a căutat să prindă adevărul, să-l arunce în lume și să-l facă să pătrundă în sufletele generațiilor de tineri elevi și eleve, cari ascultau îndemnurile lui spuse cu o vervă tumultuoasă, asemenea unei lavine ce frânge zăgazuri și sapă în adâncuri fără să-i poți rezista.

L-a înfrânt, însă, și pe el lovitura morții rându-lă fiecăruia și pe care a încercat să o înfrunte. Dar, vorba poetului :

„Stejarul de pe munte când trăznetu'l lovește

„Mai stă încă o vreme semeț și neclintit,

„Dar inima-i e arsă și ori cât mai trăește,

„De nici o primăvară nu poate fi înverzit.

Ani de zile a suportat lovitura, și în cele din urmă a succumbat. S'a prăbușit stejarul ; dar prăbușirea lui este învingere, căci acum vedem cu adevărat mărimea omului, care se duce păstrând credința, luptând pentru adevăr și disprețuind mizeriile lumesti.

De ale noastre

(Sfârșit)

din Cluj.

„Patria” a anunțat volumul „MARIA” în felul următor :

. . . E o adevărată enciclopedie mariană. Pe lângă enciclica S. Părinte dela Roma despre acest eveniment, se reproduc cuvinte ocazionale ale chiriarhilor noștri : P. P. S. S. Vasile Suciu, V. Tr. Frențiu, Iuliu Hossu, Al. Nicolescu și Al. Rusu. Se reproduc pagini admirabile din scriitorii noștri cu inspirații religioase (Gala Galaction, I. Agârbiceanu, I. Georgescu, I. Boroș ș.a.). Găsim apoi un mănunchi de superbe poezii mariane din cei mai buni poeți români : Eminescu, Coșbuc (inedit), Gorun, Voiculescu, Sandu Tudor, Al. P. Dafin, ș.a. Nu lipsesc nici interesante contribuții iconografice la cultul Maicei Domnului la români. Intocmitorii acestui volum, părinții asumpționiști din Beiuș pare că au avut același gând ca și Crișul care încă se închină cu acest prilej Mariei : „Adunând stihile, cântând podobiile, întonând irmoasele, tropare — aghioasele și strângând toți fiii mei, slavă să-i aducă Ei”. Pentru luna Octomvrie, închinată Mariei, nu se poate închipui lectură și izvor de inspirație mai strălucită.

„Patria”-14-XI-31 : Cea mai sfântă între femei. . .

de Adelina Istrate

. . . Revista reiligioasă „Observatorul” din Beiuș a tipărit o carte frumoasă, intitulată „Maria”, care, în toate privințele, e un demn omagiu românesc adus „celei mai sfinte între femei”. Cuprinsul cărții e înălțător și instructiv în acelaș timp. Încă în cele dintâi pagini cartea ne arată importanța celui de-al cincisprezecelea centenar al sinodului efesin, urmând apoi frumoase articole și poezii în cinstea celei Prea-Curate, Poetul *Sandu Tudor* vede pe Născătoarea de Dumnezeu „în fâlfăiri de aripi blânde”, ca pe o „apărătoare sfântă, răpire ce întrece visul”. Mitropolitul *Vasile Suciu* din Blaj expune

învățătura bisericeii în legătură cu „Maternitatea dumnezeiască a Preacuratei Vergure Maria“. Se reproduce și un fragment al discursului rostit de pâr. episcop *Valeriu Frențiu* al Orăzii cu prilejul serbărilor efesine, apoi chemarea la „sufleteasca îmbrățișare“ a pâr. episcop *Iuliu Hossu*, plus alte două articole tot atât de frumoase și din inimi isvorâte ale episcopilor *Alexandru Nicolescu* și *Alexandru Rusu*. Iar pâr. *Ion Agârbiceanu* ne spune, că „Maria rămâne cea mai apropiată de Dumnezeu dintre toate făpturile, mai apropiată decât sfinții și chiar și decât căpeteniile îngerilor. De un neîntrecut avânt poetic e bucata „Bucură-te mireasă, pururea Fecioară“, — iscălită de dulcele scriitor *Gala Galaction*, cu rânduri duiioase la adresa aceleea, care este „începătoarea mântuirii noastre“. Pâr. I. Georgescu ne poartă prin Bucovina, arătându-ne „Acatistul Maicii Domnului în pictura morală exterioră a bisericilor românești din această provincie. Nuvela lui Ionel...“ către „Preacurata Fecioară Maria“ e de-o nespună drăgălășie. O citim cu înduioșare, convingși fiind, că scrisoarea, chiar și dacă s'au strecurat printre rândurile ei unele greșeli de ortografie, a ajuns la destinație.

Felicităm pe redactorii cărții mai ales pentru „Mănunchiurile din grădina de flori răsădite din biserica răsăritului în cinstea „Maicii Domnului“, în cadrele cărora se produc cele mai frumoase cântări religioase, așa cum se cântă în toate bisericile românești. Tot astfel, pentru „Mariologia sfinților Părinți răsăriteni“, de Gheorghe Pteancu. Articolul „Iconografia Mariană“ ne dă prețioase informații asupra felului, cum cea mai cinstită decât Cheruvimii a inspirat pe pictori; diferitelor epoce, începând dela vremile catacombelor și până în zilele noastre. Se înșiră chiar și icoanele vechi din România ale Preasfintei Fecioare, cum sunt cele dela mănăstirea Neamțului, dela Agapia, Socola, dela schitul Nămăești, etc. Icoanei dela Nicula îi este dedicat un articol special, scris de pâr. Victor Bujor.

Cartea intitulată „Maria“ mai e împodobită și cu numeroase poezii în cinstea celei Preacurate, poezii vechi și noi, dar răsărite din cea mai sfântă inspirație. Găsim versurile lui Dante despre Regina cerurilor înalte, un fermecător sonet al lui Eminescu și minunata lui „Rugăciune“, plus alte și alte poezii demne de „cea mai sfântă între femei“. Insfârșit, cartea ne mai dă informații și în legătură cu cultul Preasfintei Fecioare în biserica apuseană, reproducând, bine

înfeles numai din motive de ordin informativ, litania lauretană și misterele rozariului.

Regret din inimă, că spațiul ce mi-se poate pune la dispoziție pentru acest foileton e măsurat, ca de obicei. Despre omagiul adus de revista „Observatorul“ Preacuratei Fecioare „Maria“ ar trebui să scriu și eu o mulțime de rânduri omagiale. Nici n'aș putea găsi cuvinte îndeajuns pentru aprecierea acestei valoroase cărți și pentru a felicita pe redactorii revistei „Observatorul“. Aș dori însă, ca această carte să o citească mai ales femeile și fetele române. Pentru sertarul ori-cărei femei și ori-cărei fete române eu n'aș putea găsi o mai frumoasă podoabă decât această carte, care pentru prețul neânsemnat de 80 lei se poate comanda dela revista „Observatorul“ din Beiuș. „Cea mai sfântă între femei“ merită, la toată întâmplarea, acest omagiu din partea noastră, a femeilor române.

din Oradea.

„Vestitorul“. Anul VII, No. 21

. . . Avem plăcere de a prezenta cititorilor noștri antologia apărută. E o plăcută colecție de poezie, proză, istorie, iconografie, liturgică, în cinstea Preacuratei. Găsim în ea o serie de studii și articole scrise și reproduse din diferiți autori: Sf. Tarasie, Mgr. Dolci, I. P. S. Sa metropolitul Suciului, P. S. S. Lor Dr. V. Tr. Frențiu, Hossu, Nicolescu, Rusu, păr. Agârbiceanu, Gala Galaction, Dante-Coșbuc, Dr. Ioan Boroș, Dr. Ioan Ceorgescu etc. — E un prețios colier de perle de gândiri și simțiri oferit Preacuratei. Il recomandă călduros cititorilor noștri.

din Lugoj.

„Păstorul sufletesc“. Nr. 23-24

. . . Harnicul primredactor al acelei reviste, păr. I. M. a adunat în mod documentar, întreg materialul literar român, ce se referă la cultul Maicii Domnului, a luat contribuția persoanelor de marcă distinsă a bisericii, în frunte cu înalții ierarhi uniți. A utilizat cărțile liturgice și astfel a dat un volum demn de momentele cari l-au provocat.

Găsim în acest volum dogmatica cultului P. F. M. expus cu

atâta competență de Ex. Lor V. Suci, A. Niculescu și alții; găsim o bogată expunere liturgică, după studii mai vechi ca acelea ale I. S. Boroș; găsim iconografie, istorie, practica cultului marian, poezii, colinde, etc. Partea tehnică, înțelegând și ilustrațiile, e bine executată.

Dorim o cât mai mare răspândire acestui volum instructiv, atât la preoți, cât și între mireni!

din Bacău.

Viața. Decembrie 1931. No 12.

... *Omagiu* într'adevăr vrednic de sărbătorirea unui asemenea eveniment. E o adevărată antologie mariană în care se găsește tot ce e mai frumos despre Sfânta Născătoare de Dumnezeu. N'ar trebui să lipsească din mâna nimănui căruia îi stă la inimă cinstea înaltă a Maicii Domnului.

din Bicsad.

Cuvântul Adevărului Anul X. No. 1. Pag. 70
BCU Cluj / Central University Library Cluj

... Un număr festiv închinat Dumnezezeștei Mame. Acest scop și l'au realizat cât se poate de frumos. În cele 50 articole și 18 poezii și numeroasele chipuri mariane, câte împodobesc frumosul album. Felicităm pe părinții Asumpționiști pentru frumosul prinos adus Mariei, Mamei noastre. și folositorul dar pe care l'au făcut tuturor sufletelor credincioase Ei.

Bibliografie: Patru cărți alese.

1) „O floare de la Prut” sau *Viața sfântă a unei românce de-a noastră Maria Augustin* din Răducăneni (Moldova).

E o cărticică de 70 de pagini pline de parfum duhovnicesc, o lucrare care merită să fie citită, e scrisă pe înțelesul tuturor de îndemânatecul autor *P. Iosif Tălmăcel* paroh, și decan de Bacău. (Numai 5 lei)

2) Almanahul „*Viața*”, 75 pag. Bacău.

3) Almanahul „*Presa Bună*”, 75 pag. Iași.

4) *Lourdes* în strălucirea minunilor sale. Cu multe chipuri. 192 pag. (Numai 25 lei).

„ISUS“

Altă noutate însemnată.

Vom realiza a doua parte din dipticul glorios: **Isus, Maria**, incununând serbările efezine cu slăvirea Dumnezeului-Om.

Cu colaborarea mai multor teologi, artiști și publiciști distinși din România și din străinătate, începem tipărirea unui număr festiv special închinat lui **Isus Christos**.

Volumul iubilare „**Maria**” a fost ca porticul și solia primăvărată a volumului festiv „**Isus**” pe care îl vrem cât de sărbătoresc și demn. Clișee de gravuri și icoane însemnate nu vor lipsi, nici chiar hărți, din Palestina mai ales. Va cuprinde studii și teme felurite și interesante: dogmatice, istorice, literare, artistice, liturgice, omelitice, iconografice, euharistice, biografice și „pagine alese” din literatura românească și din lit. străine mai cunoscute: italiană, germană, spaniolă, engleză, franceză, latină, elină, rusească / Central University Library Cluj

Nu vom trece cu vederea sanctuarele însemnate, instituțiile, devoțiunile, aparițiile, pelerinajile și reprezentările cele mai tipice ale lui **Isus**. Vrem să facem loc la cât de mulți colaboratori competenți: prin chemarea de față îi invităm cu drag.

Însă reamintim că de obicei ni-e frică de articole lungi, căci ne împiedică să variăm rubricile noastre „după plăcerea cititorilor.” Și deoarece la noi publicul cititor se formează încă, să-l încurajăm prin teme scurte, ușoare, cât de felurite și plăcute. (vezi „avisul colaboratorilor” *Observatorul* An V. Nr. 1 p. 3)

Pe lângă articole originale, primim cu recunoștință traducerea românească celor mai însemnate pagini din literaturile mondiale (proza sau poezie) dacă obiectul lor e *reliefarea persoanei sau misiunii* lui **Isus H. D. N.**

Acest omagiu lui „**Isus-împăratul**” va forma mai multe Nre. din revista noastră, deci cerem răbdare abonaților noștri până vom termina un volum așa de însemnat. Avem nădejde că vor fi plăcut surprinși cu sosirea lui „**Isus**” mare în-8- ilustrat, cum au fost cu „**Maria**”.

am.